

Helsingin käräjäoikeus

Asia: Vastaajan lausuma asiassa L 706/2022/1504

Vastaaja: Fazer Ravintolat Oy, Helsinki

**Asiamies ja prosessi-
osoite:**

Asianajaja Mikko Helenius
Asianajotoimisto Jaatela & Helenius Oy
Pasilan puistotie 5
00240 Helsinki
puh. 09-8684 2430, 050-535 9134
fax 09-8684 2432
mikko.helenius@jaatelahelenius.fi

Kantaja: Mika Vauhkala

**Asiamies ja prosessi-
osoite:**

OTM Aki Nummelin
aki.nummelin@gmail.com
puh. 0400-432 428

LAUSUMA:

Valmisteluistunnossa 6.6.2023 vastaajina oleville Suomen valtiolle sekä Fazer Ravintolat Oy:lle varattiin mahdollisuus lausua kirjallisesti kantajan haastehakemuksen ja sen täydennyksen jälkeen esittämistä vaatimuksista. Tämän johdosta Fazer Ravintolat Oy toteaa seuraavaa.

Syrjinnästä

Haastehakemuksen täydennyksessä (kysymys 5) kantaja on ilmoittanut väittämänsä syrjinnän olleen välillistä.

Täydennyksessä, joka on päivätty 14.5.2023 kantaja on viitannut yhdenvertaisuuslain 10 §:ään, jossa säädetään välittömästä syrjinnästä.

Täydennyksessä 29.5.2023 kantaja on ilmoittanut valtion syrjineen välillisesti kantajaa ja Fazer Ravintolat Oy:n kohdistaneen välitöntä syrjintää kantajaan.

Valmisteluistunnossa 6.6.2023 kantajan asiamies ilmoitti, että Fazer Ravintolat Oy olisi syyllistynyt välittömään syrjintään.

Tämän johdosta Fazer Ravintolat Oy tulkitsee kanteen perustuvan sen osalta välittömään syrjintään.

Fazer Ravintolat Oy kiistää, että kantajaan olisi kohdistunut sen taholta välitöntä syrjintää tai mitään muutaakaan epäasiallista kohtelua. Voimassa olleen lain mukaan koronapassia on voitu edellyttää 10.12.2021 ravintolan asiakkailta sisäänpääsyn ehtona.

Yhdenvertaisuuslain 8 pykälässä säädetään syrjinnän kiellosta. Sen 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisimmin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Saman lain 11 §:n mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä on muutoin hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Lisäksi

samassa pykälässä on todettu, että erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Nyt käsillä olevassa tapauksessa koronapassin edellyttäminen kantajalta on perustunut tuolloin voimassa olleeseen lakiin.

Tartuntatautilain muuttamisesta ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 58 i §:n (876/2021) mukaan muun muassa ravitsemusliikkeet ovat voineet edellyttää koronatodistuksen esittämistä asiakkailtaan, jolloin ravitsemusliikkeitä koskevat asiakaspaikkamäärärajoitukset sekä aukiolo- ja anniskeluaikarajoitukset eivät ole koskeneet ravintolatilaa tai -toimintaa. Jos asiakas tai osallistuja ei esitä todistusta, on toiminnanharjoittajan tullut evätä pääsy yleisötilaisuuteen tai tilaan.

Laki on tältä osin kirjoitettu ehdottomaan muotoon. Mikäli koronatodistusta ei esitä, ei tällöin ole oikeutta päästä yleisötilaisuuteen tai tilaan. Harkintavaltaa ei tältä osin lain mukaan ole.

Edellä todetun johdosta Fazer Ravintolat Oy:n on tullut evätä kantajalta pääsy ravintolan tiloihin, koska kantajalla ei ole ollut esittää koronatodistusta.

Kantajaa ei ole syrjitty, koska hänen kohtelunsa on perustunut yhdenvertaisuuslain 11 §:n mukaisesti lakiin.

Lisäksi kantajan lakiin perustuvalla kohtelulla on muutoinkin ollut hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat olleet oikeasuhtaisia. Perustuslakivaliokunta on todennut tämän lausunnossaan PeVL 35/2021 vp, johon Fazer Ravintolat Oy on viitannut kirjallisessa vastauksessaan 31.8.2022.

Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on todennut (kohta 16), että vaikka ehdotus asettaa henkilöt eri asemaan, ei ehdotettua sääntelyä voida sen taustalla olevat lääketieteelliset perusteet huomioiden pitää mielivaltaisena. Sääntelylle on esitetty hyväksyttävät perusteet. Täysi rokotussarja ja sairastettu covid-19-tauti antavat henkilölle suojaa koronavirustartunnalta ja estävät taudin leviämistä. Tuoreen negatiivisen testitodistuksen vaatimus estää koronatartunnan leviämistä ihmisten kokoontuessa erilaisiin tilaisuuksiin. Valiokunnan mielestä hallituksen esityksessä esitettyä voitiin tuolloisessa epidemiatilanteessa pitää sellaisena hyväksyttävänä syynä, joka muodostaa perustuslain 6 pykälän 2 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän perusteen.

Perustuslakivaliokunta on siis todennut, että koronapassille käyttöönotolle on ollut hyväksyttävä tavoite ja peruste.

Yhteenvetona lausunnossa (kohta 17) on todettu, että arvioitaessa ehdotetun sääntelyn oikeasuhtaisuutta voitiin merkitystä antaa edelleen sille, että esimerkiksi yksilölle välttämättömät palvelut eivät edellytä koronatodistuksen esittämistä. Lisäksi merkitystä on annettu sille, että käytännössä koronatodistuksen esittämisvelvollisuuden piiriin lukeutuvilla henkilöillä on ollut ja on edelleen mahdollisuus saada maksutta täysi rokotussarja koronavirusta vastaan. Henkilöillä, jotka eivät ole ottaneet koronarokotuksia, on mahdollisuus saada koronatodistus negatiivisen testituloksen perusteella.

Edellä todetun mukaisesti perustuslakivaliokunta on todennut koronapassiin perustuvat rajoitukset myös oikeasuhtaisiksi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että yhdenvertiasuuslain 11 §:n erilaisen kohtelun oikeuttamisperusteet täyttyvät tässä asiassa, koska koronapassin edellyttäminen on perustunut lakiin ja passin käytölle on ollut hyväksyttävä tavoite taudin estämiseksi ja leviämiseksi ja se on ollut oikeasuhtainen, koska yksilölle välttämättömät palvelut eivät ole edellyttäneet koronatodistuksen esittämistä.

Kantajaa ei ole edellä todetuin perustein syrjitty.

Siltä varalta, että kantajan vaatimukset perustusivat edelleen myös välilliseen syrjintään yhdenvertiasuuslain 13 §:n perusteella, vastaaja toteaa seuraavaa.

Edellä mainitun lainkohdan mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Tältä osin viitataan siihen, mitä edellä on todettu välittömän syrjinnän osalta. Koronapassin vaatimisella ja käyttöönotolla on ollut hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat olleet perustuslakivaliokunnan mukaan asianmukaisia ja tarpeellisia.

Fazer Ravintolat Oy ei siten ole kohdistanut kantajaan myöskään välillistä syrjintää.

Väitetystä puutteellisesta informaatiosta ja vastaajan toiminnan epäjohtomukaisuudesta

Kantaja on lisäksi väittänyt haastehakemuksen täydennyksessään 14.5.2023, ettei häntä olisi informoitu siten kuin tartuntatautilain muuttamisesta ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 58 j §:n koskevassa hallituksen esityksessä on esitetty.

Tältä osin on huomattava, ettei asia edennyt miltään osin hallituksen esityksessä kuvatulle asteelle informoinnin osalta, koska kantajalla ei ollut esittää koronapassia. Kantajaa on pyydetty esittämään

voimassa oleva koronapassi, jotta hänet olisi voitu päästää sisälle ravintolaan ilman, että vastaaja rikkoisi sille asetettuja toiminnan rajoittamiseen liittyviä sääntöjä. Kantajan henkilötietoja ei käsitelty tässä tapauksessa. Koronapassin henkilötietojen käyttötarkoitus olisi pikemminkin kantajan ja viranomaisten välinen asia ottaen huomioon, että ne asiakkaat päästettiin sisälle ravintolaan, joille koronapassin lukija näytti vihreää valoa. Vastaajalla eikä muilla lukijalaitteen käyttäjillä ole ollut pääsyä asiakkaan henkilötietoihin. Asiakkaalta voitiin pyytää henkilöllisyystodistusta tarpeen vaatiessa, mutta näin ei tässä tapauksessa ollut tarpeen toimia, koska kantajalla ei ollut koronapassia.

Kantaja arvostelee Fazer Ravintolat Oy:tä myös siitä, ettei kahvilassa ollut esillä tartuntatautilain 58 § 3:n mukaista suunnitelmaa asiakkaiden ja muiden toimintaan osallistuvien nähtävillä ja että kyseisessä suunnitelmassa olisi tullut TTL 58 4 §:n mukaisesti olla kirjattuna tieto siitä, että vastaaja edellyttää koronapassin esittämistä asiakkailta ja toimintaan osallistuvilta. Kyseistä suunnitelmaa ei kantajan mukaan kuitenkaan olisi ollut nähtävissä ravintolassa.

Fazer Ravintolat Oy:n Kluuvin kahvilan edustalla kadulla telineessä ja ovissa oli ilmoitukset siitä, että kahvilan pääsyn edellytyksenä oli koronapassi. Ilmoituksissa oli teksti “Meillä on käytössä koronapassi”. Lisäksi edellytys koronapassista sisäänpääsyn ehtona oli mainittu kahvilan internet-sivuilla. Laissa tarkoitettuun omavalvontasuunnitelmaan on ollut mahdollisuus tarvittaessa perehtyä. Kantaja ei esittänyt tällaista pyyntöä. Vastaaja on siten ilmoittanut kaikille kahvilaan saapuville siitä, että sisäänpääsyn ehtona on koronapassin esittäminen.

Kantajan vastaajaan kohdistamat vaatimukset perustuvat tapahtumiin 10.12.2021 vastaajan kahvilassa Kluuvikadulla. Koronapassin edellyttäminen vastaajalta on tuolloin perustunut voimassa olleeseen lakiin. Sillä, onko kantaja mahdollisesti päässyt muihin vastaajan ravintoloihin ja kahviloihin ei ole tämän asian kannalta ratkaisevaa merkitystä, varsinkin kun näiden tapahtumien kaikki yksityiskohdat eivät ole vastaajan tiedossa. Mikäli kantaja on päässyt syömään muihin ravintoloihin, on tämä voinut perustua muuttuneisiin sääntöihin tai inhimilliseen erehdykseen valvonnassa. Saman alan toimijat ovat voineet toimia keskenään eri tavalla, johtuen muun muassa aukioloajoista ja anniskelusta. Esimerkiksi vastaajan ketjukahviloissa ei ole ollut koronapassia käytössä samaa ajanjaksoa kuin Kluuvissa, koska aukioloajat olivat suppeammat ja alkoholia ei anniskeltu. Fazer Ravintolat Oy on pyrkinyt palvelemaan kaikkia asiakkaitaan samalla tavalla eikä kantajaa ole asetettu muita asiakkaita epäedullisempaan asemaan.

Väitetystä liiketaloudellisesta motiivista

Kantaja esittää täydennyksessään 14.5.2023 edelleen, että Fazerin vaatimus koronapassista perustui liiketaloudelliseen perusteeseen ja vastaaja olisi asettanut liiketaloudelliset etunsa ihmisoikeuksien noudattamisen edelle rajoittamalla kantajan liikkumisvapautta sekä rikkomalla kantajan yksityisyyttä ja perustuslaissa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia.

Vastaaja kiistää nämä kantajan väitteet.

Tältä osin Fazer Ravintolat Oy viittaa siihen, mitä yhtiön vastauksessa 31.8.2022 käräjäoikeudelle on todettu ja siinä viitatussa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 131/2021 vp) on lausuttu.

Hallituksen esityksen mukaan lain säätämisen taustalla on ollut erityisesti tavoite suojata perustuslaillista oikeutta terveyteen ja elämään ehkäisemällä tartuntoja, edistämällä väestön terveyttä sekä turvaamalla jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Samalla esityksen tavoitteena on ollut mahdollistaa palvelujen turvallinen käyttö ja siten edistää elinkeinonvapautta ja sivistyksellisiä oikeuksia. Tätä kautta esitys on toteuttanut myös perustuslaillisen oikeuden jokaiselle riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin (HE s. 18).

Tavoitteena on ollut mahdollistaa aikaisempaa laajemmin erilaisten yleisötilaisuuksien järjestäminen sekä asiakkaiden ja osallistujien pääseminen erilaisiin tiloihin terveysturvallisesti. Tavoitteena on ollut turvata aikaisempaa paremmin etenkin koronapandemiasta eniten kärsineiden alojen elinkeinonvapaus sekä kyseisten alojen työntekijöiden oikeus työhön vaarantamatta kuitenkaan ihmisten henkeä ja terveyttä tai sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyä.

Koronatodistuksen esittämedellytyksellä on pyritty estämään tartuntojen leviämistä. Todistuksen esittämisvelvoitteen sekä viranomaispäätöksin asetettavien rajoitustoimenpiteiden, kuten asiakasmäärä- tai aukiolorajoitusten tai etäisyysvelvoitteiden arvioitiin olevan epidemiologisen torjunnan näkökulmasta käytettävissä olleen tiedon perusteella hyväksyttävällä tavalla toisiinsa rinnastuvia torjuntatoimia (HE s. 18 – 19).

Ottamalla koronapassin käyttöön vastaaja on pyrkinyt edistämään hallituksen esityksessä mainittuja tavoitteita. Koronapassin avulla Kluuvin kahvila on voinut palvella suurempaa asiakasmäärää pidemmällä aukioloajoilla turvaamalla samalla myös palvelujen turvallisen käytön. Lisäksi on varmistettu vastaajan työntekijöiden oikeus työhön vaarantamatta heidän henkeään ja terveyttään. Kaikki työntekijät ovat olleet lomautettuina eripituisia jaksoja koronarajoitusten vuoksi. Työntekijöiden kannalta on ollut tärkeää, että he ovat voineet palata töihin ja ansaita elantonsa. Vastaajan toiminta on perustunut tuolloin voimassa olleeseen lakiin. Vastaaja ei ole asettanut liiketaloudellisia etujaan kantajan oikeuksien edelle, kun vastaaja on noudattanut lakia. Lainsäätäjä on joutunut sovittamaan yksilön eri oikeuksia toisiinsa siten, että kaikki oikeuden toteutuisivat niin turvallisesti kuin mahdollista.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen velvoittavuudesta

Kantaja väittää vastaajan menettelleen Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaisesti, koska kanteen kohteena olevassa tapauksessa kantajan pääsy ravintolaan on estetty mielivaltaisesti pelkästään sen vuoksi, että hänellä ei ole ollut voimassa olevaa koronapassia.

Tältä osin vastaaja kiistää menettelleensä mielivaltaisesti ja vastoin Euroopan ihmisoikeussopimusta. Lisäksi vastaaja toteaa vielä kerran, että se on noudattanut toiminnassaan voimassa ollutta lakia. Kyse ei ole ollut mielivallasta, vaan toimimisesta lain asettamissa puitteissa.

Tässä lausumassa ja 31.8.2022 päivätyssä vastaajan vastauksessa on jo viitattu perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja sen kohtaan 16. Siinä perustuslakivaliokunta on nimenomaisesti todennut, että vaikka ehdotus asettaa henkilöt eri asemaan, ei ehdotettua sääntelyä voida sen taustalla olevat lääketieteelliset perusteet huomioiden pitää mielivaltaisena.

Fazer Ravintolat Oy kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että perustuslakivaliokunta on sanatarkasti todennut, ettei ehdotettu sääntely ole mielivaltaista. Kantajan sisäänpääsyn epääminen kahvilaan ei ole voinut olla mielivaltaista, kun se on perustunut perustuslakivaliokunnan hyväksymään lakiin.

Editiovaatimuksesta

Kantaja on vaatinut, että vastaaja

- a) toimittaa kantajalle selvityksen siitä, miten konserni on ennen koronapassin käyttöönottoa selvittänyt koronapassivaatimuksen oikeudellisia perusteita erityisesti suhteessa vastaajan sitoutumiseen ihmisoikeuksiin ja ihmisoikeussopimusten noudattamiseen ja
- b) toimittaa asiakirjan siitä, miten vastaaja tai sen jokin osa on ohjeistanut työntekijöitään siitä, miten koronapassivaatimus esitetään asiakkaille.

Vastauksena a-kohtaan vastaaja toteaa, ettei se ole tehnyt erillistä arviointia koronapassivaatimuksen oikeudellisista perusteista suhteessa ihmisoikeuksiin. Vastaaja on luottanut Suomen lainsäädäntöön ja Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry:n jäsenilleen antamaan ohjeistukseen. Kantajan pyytämää selvitystä ei voida luovuttaa, koska sellaista ei ole.

Vastauksena b-kohtaan vastaaja toteaa, että sen henkilökunnalleen antama ohjeistus on perustunut edellä mainitun MaRa:n ohjeisiin. Kluuvin kahvilan omavalvontasuunnitelmaa päivitettiin lukuisia kertoja korona-aikana. Suunnitelmaa siinä muodossaan kuin se oli 10.12.2021, ei etsinnöistä huolimatta ole löytynyt. Tämän vuoksi kantajan pyytämää ohjeistusta ei voida luovuttaa, koska sitä ei enää ole.

Tuomioistuimen kokoonpanosta

Kantaja on vaatinut asian käsittelemistä kolmen tuomarin kokoonpanossa, koska asia on oikeudellisesti merkittävä ja laajennettu kokoonpano edistäisi kantajan oikeusturvaa ja aineellisen totuuden selvittämistä.

Fazer Ravintolat Oy:lle sopii, että asia käsitellään ja ratkaistaan yhden tuomarin kokoonpanossa. Asia ei ole oikeudellisesti monimutkainen. Laki tartuntatautilaista ja sen tilapäisestä muuttamisesta samoin

kuin siihen liittyvä hallituksen esitys ja perustuslakivaliokunnan lausunto on kirjoitettu selkeästi ja on siten helposti tulkittavissa.

Todistelusta

Kantaja on nimennyt huomattavan määrän todistajia ja kirjallisia todisteita. Todisteet tulisi kuitenkin rajata koskemaan vain riittäviä kysymyksiä ja sellaisia seikkoja, joiden ratkaisemiseen käräjäoikeudella on toimivalta.

Esimerkiksi Fazer Retail Finlandin toimitusjohtaja Miika Kostilaisen kuuleminen teemoista kantajan kohtelun perusteet ja Fazer-konsernin sitoutuminen ihmisoikeuksien noudattamiseen ei ole tarpeen. Kostilaista ei tarvitse kuulla pääkäsittelyssä, koska kantajan kohtelun perusteet ilmenevät Fazer Ravintolat Oy:n kirjallisesta vastauksesta ja tästä lausumasta. Fazer-konsernin sitoutuminen ihmisoikeuksien noudattamiseen ilmenee puolestaan kantajan kirjallisesta todisteesta 10, Fazerin ihmisoikeussitoutumus. Tämän vuoksi Kostilaisen kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta.

Henkilötodistelu

Todistaja ravintolapäällikkö Tiina Tuominen

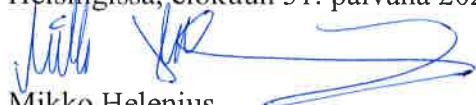
todistusteema: Kluuvin kahvilan ulkopuolella oli ilmoitukset koronapassista edellytyksenä sisäänpääsulle; kantaja on tiennyt koronapassivaatimuksesta mennessään kahvilaan

Kirjalliset todisteet

Vastaaja nimeää kirjallisiksi todisteikseen seuraavat asiakirjat:

- 1.Fazer Cafen kirjallinen ilmoitus siitä, että heillä on käytössä koronapassi
todistusteema: kahvilan asiakkaille on ilmoitettu, että kahvilassa on käytössä koronapassi
- 2.Fazer Cafen kirjallinen ilmoitus siitä, että heillä on käytössä koronapassi ja kaikilta sen asiakkailta tarkistetaan EU:n digitaalinen tai paperinen koronatodistus ja että henkilökunnalla on oikeus tarkistaa koronapassin esittäjän henkilöllisyys
todistusteema: kuten edellä

Helsingissä, elokuun 31. päivänä 2023

Mikko Helenius
asianajaja, Espoo

Fazer Ravintolat Oy:n asiamiehenä